

Kuopion kulttuuripalvelukeskus

Kuopion Kulttuuripolku
YMPÄRISTÖPOLKU

JYNKÄN KOULUN KULTTUURIYMPÄRISTÖPOLKU

Jynkän asuntomessualueen kulttuuriympäristö

Sisällys

1. OPETTAJALLE	3-4
2. JYNKÄN ASUNTOALUEEN KULTTUURIYMPÄRISTÖ	5
3. JYNKÄN ALUEEN HISTORIAA	6-8
4. VIRITTÄYTYMISTEHTÄVÄT: aistit ja elämykset käyttöön	9
1. Oletko kartalla?	9
2. Aistit käyttöön!	9
3. Valoisaa – pimeää	9
5. HISTORIAN JA MAANTIEDON TEHTÄVÄT	10
1. Keskustelunaiheita asuntomessualueella	10
2. Rakennuksen anatomiaa	10-12
3. Karttatehtävä	13
6. HISTORIAN JA ÄIDINKIELEN TEHTÄVÄ: draamaleikki Kartanon pestuumarkkinat	14
7. ÄIDINKIELEN JA MEDIAKASVATUKSEN TEHTÄVÄT	15
1. Mennään bussilla	15
2. Valokuvaan liittyviä keskustelunaiheita	16
3. Totta ja tarua	16
4. Lehdet kirjoittavat	17

8. KUVATAITEEN JA ARKKITEHTUURIN TEHTÄVÄT	18
1. Unelmien talo	18
2. Suunnittele oma yksityiskohta	18
9. MATEMATIIKAN TEHTÄVÄT	19
1. Mittoja ja taulukoita	19
2. Geometrian metsästys	19

1. Opettajalle

Ympäristöpolun kulttuuriympäristö-kokonaisuus voidaan sisällyttää 5. lk:n historian, maantiedon, äidinkielen, matematiikan ja kuvataiteen opetukseen. Kulttuuriympäristö-kokonaisuuden tavoitteena on tarkastella omaa lähiympäristöä itse havainnoiden, tutkien ja kokeillen kokonaisvaltaisesti eri lähtökohdista eri oppiaineissa.

Ympäristöpolku-materiaalia voidaan hyödyntää myös muilla luokka-asteilla sitä soveltaen ja muunnellen.

SISÄLTÖ:

- kotiseudun ja oman elinympäristön historia
- muistelujen, kirjoitusten, kuvien ja rakennetun ympäristön merkityksien tulkitseminen
- kulttuuriympäristö-käsitteeseen tutustuminen oman toiminnan kautta
- ympäristön muutosten huomioiminen
- tekstin tuottaminen, suullinen ilmaisu
- kuvataiteessa erilaisten materiaalien yhdistäminen, kierrätysmateriaalit
- karttojen tulkitseminen
- geometria, arviointi

LISÄARVO OPETUKSELLE

Lähiympäristö tarkoittaa sitä aluetta, jossa ihminen liikkuu ja elää päivittäin. Se muuttuu ihmiselle ajan myötä niin itsestään selväksi, ettei sen erityispiirteitä enää erota. Rakennettu ympäristö on pitkäikäistä ja se on näkyvä osa koko kulttuuriperintöä. Kulttuuriympäristössä näkyy ajallinen kerroksellisuus aikaan sidottuine arvoineen ja tuon ajallisen jatkumon ymmärtäminen auttaa meitä näkemään itsemme osana suurta kulttuuriperintöä.

Lähiympäristön tunteminen lisää turvallisuuden ja tuttuuden tunnetta sekä kasvattaa yhteenkuuluvuutta ihmisen ja ympäristön välillä. Yhteenkuuluvuus lisää vastuullisuutta ja halua huolehtia yhteisestä ympäristöstä. Kotiseutu näyttäytyy arvokkaana ja tärkeänä paikkana ja asiana ihmisen elämässä.

Ympäristöpolun havainnointi- ja tutkimistehtävillä pyritään lisäämään oppilaiden kykyä nähdä ja katsoa omaa lähiympäristöään ja sen erityispiirteitä sekä hahmottaa ympäristön ajallinen kerroksellisuus. ”Täällä on asunut ihmisiä myös ennen minua.” Tavoitteena on kasvattaa oppilaiden arvostusta lähiympäristöään kohtaan ja tukea vuorovaikutussuhteen syntymistä oppilaan ja ympäristön välille.

TEHTÄVÄT

Opettaja voi valikoida tehtävistä omalle luokalleen sopivimmat ja yhdistellä niitä myös muuhun opetukseen. Oppilaita kannustetaan omaan havainnointiin, pohdiskeluun, tutkimiseen ja kriittiseen ajatteluun. Oikeaa tai väärää ajatusta, vastausta tai tuotosta ei ole!

Kulttuuriympäristön käsittely kannattaa aloittaa virittäytymistehtävien avulla, jotka johdattelevat oppilaat aihealueeseen. Niissä tarkastellaan kulttuuriympäristöä aistien ja tunteiden avulla. Virittäytymistehtävät herkistävät ja motivoivat sekä oppilaat että opettajan uuteen asiaan. Niiden tavoitteena on antaa käsiteltävästä aiheesta omakohtainen tunnekokemus ja elämys ja tukea tiedon omaksumista. Aisti- ja tunnetehtävät helpottavat ympäristön arviointia, jäsentämistä ja niiden avulla voidaan kokea tuttu ympäristö uudella tavalla.

Rakentelu- ja suunnittelutehtävät sekä karttatehtävät kehittävät ja tukevat oppilaan avaruudellista hahmottamista. Hahmottaminen myös auttaa oivaltamaan ympäristön ja ihmisen mittasuhteita. Rakennuksen tutkiminen auttaa kiinnittämään huomiota rakennettuun ympäristöön yleisesti ja tulkitsemaan siihen liittyviä merkityksiä.

Draamaleikki on myös eräänlainen virittäytymistehtävä kulttuuriympäristöaiheeseen, mutta metodia voidaan käyttää myös syventämään aikaisemmin opittua tietoa. Draaman avulla voidaan tuoda esille tunnepitoisia asioita ja käsitellä vaikeampia merkityksiä ja ajatuksia.

Tehtävät, jotka liittyvät olemassa olevien asioiden arvioimiseen, kritiikkiin ja uusien ehdotusten suunnitteluun kehittävät oppilaan kykyä vaikuttaa omaan ympäristöönsä. Oppilaalla on mahdollisuus arvioida ja arvottaa ympäristöään ja näin jättää oma jalanjälkensä kulttuuriympäristöön seuraavien sukupolvien arvioitavaksi.

Elämyksellistä polkua omaan kulttuuriympäristöön!

2. Jynkän asuntomessualueen kulttuuriympäristö

Jynkän asuntomessualueen tarkastelu. Messutalot sijoittuvat Notkotien, Aittolammentien, Aapatien, Norokujan ja Luolatien varrelle.

Jynkän alueella järjestettiin asuntomessut vuonna 1980 (a), minkä vuoksi alueen rakentaminen on sekä yleisten alueiden että rakennusten osalta rakentamisajankohdan yleistä rakentamistapaa korkeatasoisempaa.

Arkkitehti Bengt Lundsten voitti alueesta järjestetyn suunnittelukilpailun ja kaavoitetulle alueelle rakennettiin 175 asuntoa. Valtaosa asunnoista on rivitaloissa, vain 36 omakotitaloissa. Rakennusten julkisivuissa on käytetty eniten punatiiltä, joukossa on myös puu- ja hirsirakennuksia. Katot ovat yleisesti harjakattoisia. Asuinrakennuksiin rakennettiin jälleen tulisijoja.

Messualueella on tavanomaisten rivi- ja omakotirakentamisen lisäksi esimerkkejä mm. rinnerakentamisesta, aurinkoenergian hyötykäytöstä ja ateljeetaloista (b). Asuntomessualueen tuntumassa sijainnut Vaivasen lampi antoi messuille nimen Vaivasen asuntomessut.

Asuntomessujen yhteydessä Aittolammentien ja Aapatien kulmaukseen valmistui neljä Kuopion kaupungin rakennuttamaa ateljeetaloa kuopiolaisten kuvataiteilijoiden asunto- ja työtiloiksi.

Asuntomessualueen viihtyisyyteen vaikuttavat ympäröivät Aittolampi ja Vaivasen lampi ja keskellä aluetta Alannepuistossa sijaitseva pieni lampi.

3. Jynkän alueen historiaa

Jynkän kaupunginosa on entisiä Rauhalahden kartanon maita. Jynkän ja Leväsen historia on siis ollut pitkälti Rauhalahden kartanon ja Leväsen sotilasvirkatalon historiaa. Kartanon ja osaltaan myös Kuopion pappilan laajat maa-alueet tekivät mahdolliseksi torpparilaitoksen syntyminen myös Jynkän ja Leväsen alueella. Torpparilaitoksen päätehtävä oli toisaalta tuottaa tilallisille työvoimaa ja toisaalta vastata tilattomien maan tarpeeseen. Kyläyhteisö olikin 1900-luvun alkuvuosikymmenille asti monin tavoin riippuvainen kartanosta ja sen tapahtumista.

Rauhalahden vaiheet ulottuvat 1800-luvun alkuun, jolloin se kuului uudisviljelyksenä Harjulan tilaan. Harjulan tilaa hallitsi Vänrikki Stoolin tarinoista tuttu Ukko Lode. Rauhalahden rakensivat Loden tytär Sofie Charlotte yhdessä puolisonsa majuri Carl Johan Blomin kanssa. Rauhalahden kartanolla on ollut useita omistajia. Vuonna 1891-1911 kartanon omisti Pekka Juho Jalkanen ja 1911-20 hänen poikansa Matti. Sen jälkeen kartano oli Hallmanin suvun omistuksessa vuodesta 1927 vuoteen 1972, jolloin Kuopion kaupunki osti rakennukset ja maat.

Rauhalahti oli myös von Wrightin taiteilijaveljesten sukulaistalo, ja sieltä on olemassa taiteilijaveljesten maalauksia. Von Wrightin taiteilijaveljesten muisto elää Rauhalahdessa. Kartanopuiston kulmauksessa on Wilhelm, Magnus ja Ferdinand von Wrightin muistoksi v. 1982 istutettu koivuryhmä. Puisto ympäröi kaupungin omistukseen vuonna 1972 siirtynyttä kartanoa.

Rauhalahden kartanon pihapiirin ja siinä olevien rakennusten lisäksi vanhoista rakennuksista on jäljellä vain nuottakota ja siihen kuulunut mylly. Mylly sijaitsee leirintäalueen kulmassa ja näkyy hyvin Rauhalahden tielle.

Kivipuron mylly, 2008.

Viljan jauhatus tapahtui 1900-luvulle asti tuuli- ja vesimyllyissä. Tuulimyllyjä oli pitkään myös kaupunkialueella. Rauhalahden mailla sijaitseva Kivipuron mylly oli vesimylly ja se on säilynyt ja kunnostettu 1900-luvun lopulla kaupungin kulttuurihistoriallisesti merkittäviin rakennuksiin kuuluvana. Kivipuron mylly ilmoitti Kuopiossa ilmestyneessä Tapio-lehdessä vuonna 1875:

Kivilammin myllyyn
otetaan eloja
jauhettaviksi

3. Jynkän alueen historiaa

Jynkkä liittyy myös Suomen sodan historiaan. Maaliskuussa 1809 kapteeni J.Z. Duncker viivytti venäläisten etenemistä Jynkänlahdella ja vetäytyi joukkoineen taistellen Toivalaan. Jynkän ja Leväsen asutus säästyivät sodassa pahimmilta tuhoilta, mutta katoavuodet ja niitä seuranneet nälänhädän ja kulkutautien vuodet 1860-luvun lopulla koettelivat kovin myös tätä seutua. Alueen asutus ei kasvanut juuri ollenkaan 1800-luvulla.

Jynkänlahden perukkaan perustettiin 1870-luvulla kalkki- ja tiiliruukki, joka työllisti Rauhalahden torppareita, mäkitupalaisia, renkiä ja loisia. Lisäksi ruukissa työskenteli erityisiä kaaikelityöntekijöitä. Vaikka ruukki lopettikin säännöllisen toimintansa jo 1900-luvun alkupuolella, teollistumien alkoi vaikuttaa yhteisön rakenteeseen ja antoi ihmisille uusia työmahdollisuuksia muualla lähiseudulla, esim. Pitkälahden sahalla ja Saastamoisen vaneritehtaalla.

Jynkän alue liitettiin Kuopion kaupunkiin maalaiskunnan liittämisen mukana vuonna 1969. Alun perin Jynkästä piti tulla Kuopion maalaiskunnan keskustaajama.

Rauhalahden kartano, 2008.

3. Jynkän alueen historiaa

KÄSITTEITÄ:

KULTTUURIYMPÄRISTÖ JA KULTTUURIMAISEMA:

Kulttuuriympäristö on kokonaisuus, joka muodostuu yhdyskuntarakenteesta, rakennuksista sisä- ja ulkotiloineen, pihoista ja puistoista, teknisistä rakenteista kuten kadut, tiet, sillat, kanavat, sekä muista ihmisten rakentamista kohteista. Myös viljelty alueet, vanhat, arvokkaat kaupunkimetsät ja esimerkiksi esihistorialliset hautaröykkiöt ovat kulttuuriympäristöä. Kulttuuriympäristö on ihmisen muovaamaa maisemaa, joka ilmentää kulttuurin vaiheita sekä ihmisen ja luonnon vuorovaikutusta. Kulttuurimaisema käsittää myös varsinaisesti rakentamattoman, mutta ihmisen muokkaaman maiseman, kuten viljelyalueet.

MÄKITUPALAINEN:

Jonkin maatilan alueella oleva vuokra-asumus, pikku-tupa, johon yleensä ei kuulunut liiemmästi viljelypinta-alaa. Asukkaita kutsuttiin mäkitupalaisiksi. Mäkitupalaiset työskentelivät yleensä palkollisina ulkopuolisissa töissä.

RENKI:

Tilallisen maanviljelijän apumies. Rengit olivat varsin välttämättömiä ennen maatalouden koneellistumista suurilla tiloilla, joiden tuotanto oli yli oman tarpeen. Tavallisesti rengit asuivat talon mailla ja he olivat talon ruoassa ja vaatteessa, eli ylöspidossa. Renkien naispuolisia vastineita olivat piiat.

RUUKKI:

Esiteollisen ajan tehdas, jossa tuotettiin tehdasmaisesti yksinkertaisia tuotteita pääosin miesvoimin.

TORPPARI:

Vuokraviljelijä, joka oli vuokrannut viljeltäväkseen osan suuremmasta maatilasta. Torpparit maksoivat torppansa vuokran maanomistajalleen tyypillisesti tekemällä päivätöitä eli taksvärkkiä vuokranantajansa tilalla. Toisinaan vuokraa maksettiin myös torpan tuotteilla.

Lähteet:

Kuopion kulttuuriympäristö – Strategia ja hoito-ohjeet. Kuopio. 2008.

Rieki, Helena 2005: Kuopion kaupungin rakennushistoria. Kaupungin rakentamisvaiheita vuodesta 1875. Kuopion historia 6. Kuopio.

Seppälä, Jarmo 2006: Jynkkä ja Levänen: luonnonläheistä asumista ja uutta yritystoimintaa. Artikkelit lehdessä Kuopiolainen 1/2006.

Kuvat:

Jonna Forsman, Antti Gävert, Tarja Martikainen

4. Virittäytymistehtävät: aistit ja elämykset käyttöön

1. OLETKO KARTALLA? ELINPIIRI MIELIKUVISSA:

1. Etsi oman asuinalueesi kartta esim. netistä tai puhelinluettelosta
  - merkitse kartalle kotitalosi
  - merkitse rastein sinulle tärkeitä paikkoja esim. puistoja, metsäalueita, kavereiden koteja, skeittipaikkoja, pihoja, joissa vietät vapaa-aikaasi
  - rajaa kartalle alue, jolla liikut päivittäin. Näin olet rajannut oman elinpiirisi
2. Merkitse omalla elinpiirialueella paikkoja, jotka koet
  - a) viihtyisiksi
  - b) epäviihtyisiksi
  - c) vaarallisiksi
3. Vertaa omia merkintöjasi muiden oppilaiden merkintöihin. Voitte monistaa kartan kalvolle. Merkitsemällä siihen kaikkien oppilaiden paikat, näette kaikkien oppilaiden viihtyisiksi, epäviihtyisiksi ja vaarallisiksi kokemat paikat.

2. AISTIT KÄYTTÖÖN! AISTIRETKELLÄ LÄHIYMPÄRISTÖSSÄ:

1. Valitse messualueelta joku paikka ja havainnoi ympäristöä hetken aikaa silmät kiinni:
  - mitä luonnon ääniä ja ihmisen aikaansaamia ääniä (esim. liikenne, rakennustyömaa) kuulet?
  - onko paikka meluisa vai hiljainen?
  - ovatko äänet miellyttäviä vai epämiellyttäviä?
  - kirjaa äänimaailma ylös. Voit tehdä tehtävän parin kanssa

2. Sulje silmäsi hetkeksi ja havainnoi samaa paikkaa myös hajuaistin avulla:

- mitä haistat?
- ovatko hajut miellyttäviä vai epämiellyttäviä?
- kirjaa hajumaailma ylös. Voit tehdä tehtävän parin kanssa

3. Lopuksi havainnoi valitsemaasi paikkaa näköaistin avulla:

- kirjaa ylös mitä näet: rakennukset, puistot, puut, pensaat, istutukset ym.
- onko paikka esim. ahdas/avoin, yksitoikkoinen/monipuolinen, koristeellinen /yksinkertainen, ruma/kaunis, tylsä/kiinnostava? Voit tehdä tehtävän parin kanssa.

4. Mieti, vaikuttiko muiden aistien käyttö näköaistihavainnointiin?

3. VALOISAA – PIMEÄÄ

1. Kokeile, miltä oma huone tai luokkahuone näyttää pimeässä. Mitä tapahtuu väreille, muodoille, varjoille? Miten mittasuhteet muuttuvat? Miltä huone vaikuttaa?
2. Mitä taskulamppu saa aikaan pimeässä huoneessa?
3. Mitä muille aisteille kuin näköaisti tapahtuu? Mitä ääniä kuulet tai mitä valoja näet?
4. Kuvita oma huone tai luokkahuone pimeässä raapekartongille terävällä tikulla tai esim. naulan päällä raaputtamalla. Kartongin asemasta voit myös värittää ensin tavallisen piirustuspaperin tummaksi puuvärillä tai öljyliiduilla ja raaputtaa siihen kuvan.

5. Historian ja maantiedon tehtävät

1. Keskustelunaiheita asuntomessualueella:

- Mikä on kulttuuriympäristö?
- Miten ihmisen vaikutus näkyy alueella?
- Millaisena oppilaat näkevät alueen 100 vuoden päästä?
Kuinka he itse voivat vaikuttaa alueen maiseman muotoutumiseen?
- Miten asuntomessualueen rakennukset eroavat muista rakennuksista?
- Onko asuntomessualue jonkun oppilaan asuinympäristö?
Millaisena oppilas kokee asuinalueen?
- Mitkä ovat alueella asuvien oppilaiden lempipaikkoja?
Miten lempipaikat ovat muotoutuneet? Epämiellyttävät paikat?
- Millainen on asuntomessualueen äänimaailma?

2. Rakennuksen anatomiaa. Inventoi rakennus

1. Valitse asuntomessualueen rakennuksista sinua kiinnostava kohde, esim. rinteeseen rakennettu asuintalo, aurinkoenergiatalo tai ateljeetalo ja tarkastele rakennusta lähemmin (kuitenkin kadulta käsin).

Kiinnitä huomiota rakennuksen julkisivuun, kattorakenteeseen, vuoraukseen, ikkuna- ja ovijakoon, sokkeliin, yksityiskohtiin.

Tutki myös rakennusta ympäröivä piha-alue. Kuinka rakennus sijoittuu tontille? Miten tontin pinnanmuodot on huomioitu?

2. Käytä apunasi oheista rakennusinventointilomaketta ja täytä se.

5. Historian ja maantiedon tehtävät

TULOSTETTAVAT KALVOT RAKENNUSINVENTOINTI-TEHTÄVÄN POHJAKSI.

Aapatien varressa sijaitseva ateljeetalo v. 1985. Rakennuksen ateljeeosassa pulpettikatto ja suuret ikkunat. Taina Takala/ Kuopion kulttuurihistoriallinen museo.

Notkotien päässä sijaitsevia aurinkoenergiataloja, vas. Notkotie 14 ja oik. 16 v. 1985. Taina Takala/ Kuopion kulttuurihistoriallinen museo.

Aittolammentie 8:n terrassitaloja v. 1985. Taina Takala/Kuopion kulttuurihistoriallinen museo.

Notkotie 6:n aurinkoenergiatalo v. 1985. Taina Takala/Kuopion kulttuurihistoriallinen museo.

KOULUN NIMI	TÄYTTÄJÄ
PÄIVÄYS	RAKENNUSKOHTEEN INVENTOINTI
LÄÄNI KUNTA KYLÄ/KAUPUNGINOSA	INVENTOINNIN KOHDE, OSOITE PÄIVÄYS
JULKISIVUMUODOT	KATTOMUODOT
IKKUNA- JA OVIJAKO	YKSITYISKOHTIA
RAKENNUSOSIEN MATERIAALIT	VÄRIT
SOKKELI SEINÄT KORISTEOSAT IKKUNAT OVET VESIKATTO	
PIHA-ALUE JA YMPÄRISTÖ	

5. Historian ja maantiedon tehtävät

3. KARTTATEHTÄVÄ

Tutki oheista karttaa
1970-luvulta:

- Mitä tuttuja paikkoja löydät?
- Miten kartta on muuttunut nyky-päivään mennessä? rakennukset, tiet ym.
- Löydätkö oman koulusi paikan kartasta?

6. Historian ja äidinkielen tehtävä: draamaleikki

KARTANON PESTUUMARKKINAT:

Rauhalahden kartanolla on ollut merkittävä rooli Jynkän alueen historiassa. Kartanot ovat toimineet alueillaan sekä työllistäjinä että uusien aatteiden, uutuuksien ja muotivirtausten levittäjinä. Monet uudet keksinnöt otettiin maataloilla käyttöön kartanoiden vanavedessä, talouden niin mahdollistaessa.

1. Etsi tietoa Suomen kartanoista kirjallisuudesta ja/tai internetistä.
2. Mitä kartanolla tarkoitetaan?
3. Millaisia henkilöitä kartanoissa on asunut?
4. Millaisia töitä ja ammatteja kartanossa on ollut?
5. Millaista elämää kartanoissa on vietetty?
6. Järjestäkää luokan kesken lyhyt draamallinen näytelmä työvoiman pestuutilanteesta Rauhalahden kartanoon. Keksikää, millaista työvoimaa tarvitaan, ketä kaikkia kartanoon on tulossa töihin, mitkä heidän taustansa ja tarinansa ovat.

Vaihtoehtoisesti voitte kirjoittaa pestuutilanteesta tarinan tai kirjeen tai maalata kuvataidetunnilla yhteisen freskon suurelle paperille.

7. Äidinkielen ja mediakasvatuksen tehtävät

1. MENNÄÄN BUSSILLA

1. Etsi paikallisliikenteen aikatauluista tai internetistä linja-autonumeron 23 reitti nykyisin.
2. Tee mielikuvamatka linja-autolla Jynkästä keskustaan. Mitä matkan varrella on?
3. Kuvittele sama reitti v. 1975. Mitä nykyisiä paikkoja ja rakennuksia on ollut jo tuolloin?
4. Dramatisoikaa koko luokan kesken tilanne linja-autossa nro. 23 vuonna 1975: yksi on linja-auton kuljettaja, yksi rahastaja ja yksi ”matkanjohtaja”, joka kertoo matkan aikana paikoista ja haastattelee matkustajia (kuka on ja minne matkalla, miksi jne.)

Kuopio-Rautaniemi linja-auto 23 ajossa Jynkän alueella v. 1975.
Kuopion kulttuurihistoriallinen museo.

7. Äidinkielen ja mediakasvatuksen tehtävät

2. VALOKUVAAN LIITTYVIÄ KESKUSTELUNAIHEITA:

- Mistä kaikista kuvassa näkyvistä asioista voit päätellä, että yllä oleva valokuva on otettu vuonna 1975?
- Mitä mielikuvia sinulle syntyy?
- Millainen tunnelma kuvassa on?
- Tunnistatko rakennuksen?
- Millaisesta kaupasta on kyse?
- Miten kauppa ja kaupankäynti yleensä ovat muuttuneet tähän päivään saakka? Mistä muutokset johtuvat?
- Millainen kuva syntyisi nykypäivän vastaavasta lähikaupasta?
- Millaisesta kuvasta on kyse? Miksi?

dokumenttikuva, muutokuva, lehtikuva, mainoskuva, taidekuva, perhealbumikuva

3. TOTTA JA TARUA:

1. Mitä kuvan ottamista edeltävänä hetkenä on tapahtunut ja mitä tapahtui kuvan ottamisen jälkeen? Keitä muita ihmisiä kuvassa olisi saattanut olla?

2. Kirjoita tarina kuvan ympärille. Käytä mielikuvitustasi!

Viljo Hartikaisen elintarvikeliike Jynkässä v. 1975.
Marja Mikkonen/Kuopion kulttuurihistoriallinen museo.

7. Äidinkielen ja mediakasvatuksen tehtävät

4. LEHDET KIRJOITTAVAT

1. Jynkän asuntomessuista puhuttiin Vaevasen asuntomessuina.

Mistä kuvittelet nimen olevan peräisin?

Onko asuinympäristössäsi muita erikoisia paikannimiä? Kysy vanhemmiltasi tai isovanhemmiltasi mistä nimi voi olla peräisin. Voit selvittää asiaa myös kirjoista tai internetistä.

2. Tutki oheista Savon Sanomissa 11.7.1985 julkaistua artikkelia ”Jynkässä on hyvä asua”:

Miten asiat ovat muuttuneet yli 20 vuodessa ja mitkä asiat ovat pysyneet samoina?

Mihin sävyyn asuntomessualueesta puhutaan?

Mistä voit päätellä, että artikkeli on kirjoitettu yli 20 v. sitten?

3. Seuraa kirjoituksia Kuopion vuoden 2010 asuntomessuista paikallisista sanomalehdistä tai internetistä:

Millaisia rakennuksia nyt suunnitellaan?

Mihin suunnittelussa kiinnitetään erityisesti huomiota?

Miten ympäristö otetaan huomioon?

Millaisia palveluja alueelle suunnitellaan? Koulut, päiväkodit, kaupat?

Miten liikkuminen järjestetään?

SS 11.7.1985

Asukkaat tyytyväisiä Kuopion asuntomessualueeseen

'Jynkässä on hyvä asua'

Vuonna 1980 Kuopion Jynkässä kävi kymmeniä tuhansia ihmisiä ihmettelemässä asuntomessuja. Messualueella kokeiltiin erilaisia asumisen muotoja, oli rinteseen rakennettuja rivitaloja ja aurinkoenergiaa hyödyntäviä ekotaloja.

Uusi asunto viehättää aina, mutta onko viehätys säilynyt viiden vuoden aikana Jynkässä. Tätä kyselimme asukkailta.

Osuuskunta Asuntomessut on yrittänyt auttaa rakentamisen parissa tuskallevia tai uutta asuntoa havittelevia. Kymmenen vuoden ajan asuntomessut eri paikkakunnilla ovat tarjonneet ajattelun aiheita ja uusia ideoita asumiseen ja rakentamiseen. Asuntomessuilla on nähty niin rakennusfirmojen kuin yksityisten itselleen rakentamia asuntoja.

Viiden vuoden aikana Kuopion Jynkkä on ehtinyt kasvaa omiin uomiinsa. Palvelut ovat tulleet ihmisten lähelle, ihmisten ei aina tarvitse lähteä kaupunkiin, jonne kiireinen tosin ehtii henkilöautolla lähes kymmeneen minuuttiin.

Alue on luonnonkauniilla paikalla, Kallavesi on lähellä ja havumetsä alkaa useimilla takaosilta. Hiihto- ja muut ulkoilumahdollisuudet ovat erinomaiset. Jynkkä on syvässä läpikulkuliikenteellä, mikä rauhoittaa aluetta. Ihmiset tuntuvat tulevan hyvin toimeen keskenään, naapurit tuntevat toisensa.

Lämpö auringosta

Korttelaisen perhe on asunut aurinkotalossaan jo viisi vuotta. Hannu Korttelaisen rakensi talon itse. Tavallista taloista aurinkotalot erottaa mustista paneeleista. Jynkän aurinkotalot on suunnattu etelään, josta aurinko useimmiten paistaa.

Paneeleissa ja putkistoissa kiertää vesi-glugoli seos. Korttelaisen talossa aurinkoenergian talteenottoa valvoo mikroprosessori, joka kierrättää vettä varaajiin lämpimää ilmalta. Pilvisellä ilmalla ei aurinkoenergiaa saada talteen, mutta ostosähkö pelastaa tilanteen. Varaajia käytetään halvan yöstähkön varastointiin. Varastoitua energiaa voidaan käyttää pilvisinä päivinä.

Aurinkotalo kuluttaa vähemmän kalliista sähköenergiaa kuin suoralla sähkölämmityksellä varustettu asutus ja näin myös käytännössä. Pehmeän energian hyväksikäyttäminen on usein työläämpää kuin ostosähkön tai öljyn käyttö. Korttelaisen talossa mikroprosessori hoitaa monia lämmitykseen liittyviä rutiiniasioita.

Aurinkotalot ovat viihtyisiä, mäen päälle rakennettuja omakotitaloja. Asuntomessualueella on toki muunkinlaista asumista. Loput alueen 100:sta asunnosta on rivitaloissa.

Leena ja Raimo I t k o n e n asuivat ennen Jynkkään muuttoa Kuopion Niiralankulman talossa. Seitsemän henkeä asui kahdessa kerroksessa, mikä oli mahdollisimman epäkäytännöllistä. Viihtyvyys ei ollut hyvä. Kerrostalosta haluttiin pois.

Kun Itkosille tarjoutui mahdollisuus rivitaloon, kerrostaloasuminen sai jäädä eikä sitä kaivattu. Itkosten rivitalo on porrastettu rinteseen, jolloin laatikkomaisiin rivitaloihin verrattuna on asumiseen saatu syvyyttä. Itkoset ovat asuneet rivitalon yllintä tasannetta sopuisasti viisi vuotta.

Taloon on oltu tyytyväisiä, rakennusliikkeen kanssa oli tosin aluksi ongelmia talossa havaittujen puutteiden vuoksi.

Itkoset keuhuvat miljöötä miellyttäväksi asua. Palvelut ovat lähellä ja naapurit miellyttäviä. Jos kaupunkiin tulee asiaa, on oma auto näppärin tapa liikkua.

Käytännössä messualue on osoittautunut toimivaksi kokonaisuudeksi, jossa on hyvä asua. Rakentamisen yksilöllisyys ja alueen pienuus ovat pitäneet betonilähiöille tyypillisen vierastumisen loitolla. Naapurit tuntevat toisensa ja jaksavat kysellä toisensa voimista. Kerrostaloissa on tavallista, että seinänaapuritkaan eivät tunne toisiaan.

Kuvat ja teksti: ANTTI HANNULA

8. Kuvataiteen ja arkkitehtuurin tehtävät

1. UNELMIEN TALO

1. Asuntomessujen rakennukset kuvastavat usein aikansa asumisihanteita ja niiden avulla kerrotaan uusista teknisistä laitteista.

Suunnittele oma ihannetalosi piirtämällä se isolle paperille tai rakentamalla siitä pienoismalli pahvista, tikuista tai kierrätysmateriaaleista.

2. Tehkää omista ihannetaloista luokan omat asuntomessut.

Muodostakaa luokasta pienempiä ryhmiä:

yksi ryhmä suunnittelee asemakaavan (asuintalot, viheralueet, kaupat, kentät)

toinen ryhmä rakentaa yleiset rakennukset,

kolmas tekee maisemapohjan pinnanmuotoineen,

neljäs viheralueet jne.

3. Kootkaa tuotokset yhteiselle pohjalle (pohjan voi tehdä paperimassasta) tehty kaava huomioiden ja järjestäkää luokan oma asuntomessunäyttely.

2. SUUNNITTELE OMA YKSITYISKOHTA (DETALJI)

1. Etsi tutkimastasi rakennuksesta (josta täytit inventointilomakkeen) jokin sinua kiinnostava yksityiskohta tai erityinen koriste.

2. Tee oma tulkintasi yksityiskohdasta tai koristeesta tai suunnittele kokonaan uusi, sinua puhutteleva detalji, joka sopisi rakennuksen tyyliin.

3. Voit suunnitella jatkoa ja muuta soveltavaa käyttöä koristeelle tai yksityiskohdalle esim. huonekaluissa, astioissa ym.

9. Matematiikan tehtävät

1. MITTOJA JA TAULUKOITA

1. Mittaa ajallisesti koulumatkasi kotoa koululle kävellessä ja pyörällä. Voit mitata koulumatkasi myös askelmittarin avulla, jos kodistasi löytyy sellainen.

Muuta seuraavina päivinä hiukan reittiä ja mittaa ajat/askeleet.

2. Piirrä koulumatkoistasi aikataulukko, johon merkitset käytetyn ajan/askeleet ja eri reitit esim. pylväin. Väritä pylväät erivärisiksi.

2. GEOMETRIAN METSÄSTYS

1. Arvioi rakennusinventoinnissa tutkimasi rakennuksen pituutta, leveyttä, korkeutta n. 1 metrin tarkkuudella

- laske arvioidesi pohjalta rakennuksen pinta-ala, huomioi rakennuksen eri kerrokset
- laske rakennuksen tilavuus

2. Etsi tutkimastasi rakennuksesta erikoisia muotoja, kolmioita, nelikulmioita. Arvioi niiden mitat ja laske arvioidesi pohjalta niiden pinta-ala.